

MAKTABGACHA TAL'IM TASHKILOTI VA MAKTAB HAMKORLIGI

Sodiqova Odinaxon Abdugapporovna

Andijon davlat universiteti

Maktabgacha pedagogika kafedrasi o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6399680>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 10-mart 2022

Ma'qullandi: 15-mart 2022

Chop etildi: 25-mart 2022

KALIT SO'ZLAR

maktabgacha tal'im tashkiloti, bolalar, ta'lim-tarbiya, bilim, malaka, ko'nikma, uzviy bog'liqlik, ruhiy ta'lim.

ANNOTATSIYA

Maqolada maktabgacha tal'im tashkiloti bilan maktab o'rtasida o'rnatiladigan xamkorlikning xar tomonlamaligi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash vazifasini muvaffaqiyatli amalga oshirishning asosiy shartlari to'g'risida malumotlar keltirilgan.

KIRISH: O'zbekiston Respublikasi prezidenti 2016 – yil 29 – dekabr kuni “ 2017 – 2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora – tadbirlari to'g'risida” gi PQ-2707-sonli qaror tasdiqlandi. Ilmiy kuzatish va tadqiqotlarda inson o'z hayoti davomida olinadigan barchani ma'lumotning yetmish foizini besh yoshgacha bo'lgan davrda olib ulgurishi keltirilgan.

Maktabgacha tal'im tashkiloti va maktab o'rtasidagi bog'liqlik bir tomondan bolalarni maktab ta'limi talablariga javob beradigan darajada umumiy rivojlantirib va odobli qilib tarbiyalagan xolda, maktabga o'tkazishni, ikkinchi tomondan, o'qituvchining katta bog'cha yoshidagi bolalarning egallagan bilim, malaka sifatlariga va tajribalariga tayanib, ulardan o'quv tarbiyaviy jarayonda foydalanishni taqozo yetadi.

Maktabgacha tal'im tashkiloti va maktab o'rtasidagi uzviy bog'liqlik katta

bog'cha yoshidagi bolalar va maktabning boshlang'ich sinf o'quvchilariga ta'lim-ta'lim berish sharoitini yaqinlashtirishga yordam beradi.

Maktabgacha tal'im tashkiloti xodimlari birinchi sinfda bolalar oldiga qo'yiladigan talablarni yaxshi bilishlari, maktabga tayyorlov guruxidagi bolalarni shunga muvofiq ravishda ta'lim olishga tayyorlashlari kerak.

Maktab va bog'cha o'rtasidagi uzviy aloqa murakkab va ko'p tomonlama tuzilishga yega. Unda ta'lim-tarbiya ishlarning mazmuni, metod va usullari, tashkiliy shakllari, shuningdek bolalarni tarbiyalash shart-sharoitlari va pedagogik talab kabi yetakchi tomonlarini ajratib ko'rsatish mumkin.

Bunda quyidagilarga yetibor berish kerak:

1. Maktab talabi nuqtai nazaridan bolalar bilimlarni chuqurroq yegallab olishlari lozim;

2. Maktabgacha tal'im tashkiloti nuqtai nazaridan bolalarni maktab talabi darajasidagi bilim, malaka, ko'nikmalar bilan qurollantirish zarur;

3. Bolalarni maktabga ruhiy tayyorligi;

Bu yerda vazifa bolalar mexnatning xar qanday turiga tayyor turishlari, ularda aqliy mexnat- bilishga qiziqishni o'stirish, ularni kelajakdagi mustaqil hayotga tayyorlashdan iborat.

Maktab bilan maktabgacha tal'im tashkiloti o'rtasida uzviy a'loqa asosini maktabgacha tal'im tashkiloti va maktabda amalga oshiriladigan ta'lim – tarbiya ishlari mazmunini belgilovchi dasturlar o'rtasidagi bog'liqlik tashkil yetadi.

MAVZUNING DOLZARBLIGI: Hozirgi boshlang'ich sinflar dasturi bilan maktabgacha tal'im tashkiloti dasturini olib solishtiradigan bo'lsak, ular o'rtasida birqancha o'zaro bog'liqlikni ko'ramiz. Bu yeng avvalo dasturlarda asos qilib olingan prinsiplarning umumiyligi bilan belgilanadi.

Ularning mazmuni bolalarni har tomonlama rivojlantirish, maqsad va vazifalariga mos kelish prinsipi, hayot bilan bog'liqlik, ilmiylik prinsiplari, ta'limning 'tal'imlovchi va rivojlantiruvchi xususiyatga yegalligi va falsafiy, ruhiy nuqtai nazarlarning birligida namoyon bo'ladi.

Birinchi sinf o'quv dasturi ayrim predmetlar bo'yicha bolalar bog'chasi dasturi bilan solishtirganda ularda umumiylik ko'pligini ko'ramiz. Masalan, bolalar bog'chasida ona tiliga o'rgatish va boshlang'ich sinflardagi ona tili darsiga bolalar nuqtai har tomonlama rivojlantirish kabi umumiy g'oya asos qilib olinadi.

Bolalar bog'chasi bu ish bolalarning lug'atini boyitish, tovushlarni to'g'ri talaffoz qilishga, ifodali o'qishga o'rgatish, bog'langan nutqni shakllantirish orqali

amalga oshiriladi. Maktabda yesa bolalarda mana shu bog'chada yegallangan bilim, malaka, tushunchalarga asoslanib, yozma nutq malakasi, orfografiya xat malakasi shakllantiriladi, ularga morfologiya va sintaksis yelementlari o'rgatiladi. SHu bilan bir qatorda bog'chada boshlangan bolalar lug'atini boyitish, nutqning ifodaliligi, bog'langan nutqni rivojlantirish davom yettiriladi.

Maktabgacha tal'im tashkilotida ham, maktabda ham tabiashunoslik to'g'risidagi bilimlar organizm bilan muhitning birligi to'g'risidagi umumiy g'oyaga asoslangan holda olib boriladi. SHu asosda bolalarga jonli va jonsiz tabiat, tabiat va kishilar o'rtasidagi bog'liqlik to'g'risida bilim va tushunchalar beriladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchisi va bog'chaning tayyorlov guruxi 'tarbiyalanuvchisi tayyorlov guruxi bolalarini maktab bilan tanishtirish bo'yicha yekskursiya uyushtiradilar. Bunday yekskursiyalar yil davomida 3 marta o'tkazilishi mumkin. Ekskursiya paytida katta va tayyorlov guruxi bolalari maktab o'quvchilari bilan tanishadilar, ular maktabgacha tal'im tashkiloti bolalariga o'zlarini maktabdagi o'qishlari, ishlari to'g'risida gapirib beradilar.

O'quvchilar xonasini qanday bezaganliklari, tabiat burchagidagi o'simlik va hayvonlarni qanday parvarish qilayotganliklari, ustaxonada qanday ishlarni bajarayotganliklarini ko'rsatadilar. Ish shakli quyidagicha bo'lishi mumkin:

1. sinfdagi «Rasmga qarab so'zlab berish» mavzusidagi dars – mashg'ulotni birga o'tkazish. Sport maydonchasida yoki sport zalida maktabdagi jismoniy 'tal'im mashg'ulotini birga bajarish;

2. birinchi sinf o'quvchilari va tayyorlov guruxi bolalari ishlagan rasmlarni birgalikdagi ko'rgazmasini tashkil yetish;

3. maktab ustaxonasida o'quvchilarni mehnat mashg'ulotini kuzatish. O'quvchilar o'zlari tayyorlagan o'yinchoqlarni bog'cha bolalariga sovg'a qilishadi;

4. maktabda o'qiyotgan bolalar o'z bog'chasiga kelishadi;

5. «Maktab» o'yini tashkil yetish.

Maktabgacha tal'im tashkiloti tarbiyalanuvchisi va boshlang'ich sinf o'quvchisi faoliyatiga izchillik yaqqol namoyon bo'ladi. Biri bolalarni tarbiyalash va ta'lim berishni boshlaydi, ikkinchisi davom yettiradi. Maktab bilan maktabgacha tal'im tashkiloti o'rtasidagi aloqa mustahkam bo'lgandagina, bola tarbiyasidan ko'zlangan maqsadga yerishish mumkin. Maktabgacha tal'im tashkiloti va maktab o'rtasidagi aloqa ikki yo'nalishda olib boriladi. Maktabgacha tal'im tashkiloti bilan maktab o'rtasidagi aloqaning mazmuni va shakllari quyidagilardan iborat:

1. Maktabgacha tal'im tashkiloti bilan maktabning pedagoglar jamoasi o'rtasidagi aloqa;

2. Maktabgacha tal'im tashkiloti bolalari va boshlang'ich sinf o'quvchilarini bir-birlariga yaqinlashtirish;

Maktabgacha tal'im tashkilotida tarbiyalanuvchilar boshlang'ich sinfda olib boriladigan ta'lim-tarbiyaviy ishning mazmunini, o'ziga xos tomonlari bilan tanishadilar, natijada bog'chada bolani maktab talabi darajasida tayyorlash istiqbollari belgilab olinadi. Maktabning boshlang'ich sinf o'quvchilari katta va tayyorlov guruxlarida olib boriladigan ishlar mazmuni bilan tanishib boradilar va maktabda ta'lim berishda bolalar egallagan

bilim, malaka va ko'nikmalarga asoslanadilar.

Maktabgacha tal'im tashkiloti bilan maktab pedagoglarining o'zaro aloqa o'rnatishlaridan ko'zlangan asosiy maqsad bolalarni zamon talabiga javob beradigan darajada maktab ta'limiga tayyorlash uchun o'quv tarbiyaviy ishlar bo'yicha, maktab bilan bog'cha o'rtasida mustaxkam aloqa o'rnatish, bolalarning maktabda muvaffaqiyatli o'qib ketishlari uchun, maktabgacha tal'im tashkiloti va maktabda olib borilayotgan ta'lim-tarbiyaviy ishlarni chuqur taxlil qilib, bu soxada yuqori natijalarga yerishishdir.

Maktabgacha tal'im tashkiloti bilan maktab o'rtasidagi uzviy aloqaning pedagogik vazifasi bog'chaning tayyorlov guruxida va maktabning 1-sinfida olib boriladigan ta'lim-tarbiyaviy ishlarni amalga oshirishdagi faoliyat shakllari va usullari bilan o'zaro tanishishni taqozo yetadi.

Bu masalada maktabgacha tal'im tashkilotining tayyorlov guruxi tarbiyalanuvchilarini maktabning 1-sinfida olib borilayotgan darslarni kuzatadilar va dars, mashg'ulotlardan keyin birgalikda yig'ilishib uni muxokama qiladilar, ayrim metodikalar bo'yicha seminar-praktikumlarda qatnashadilar: ilg'or tajribalar bilan o'rtoqlashish, birlarini maktabga tayyorlash bo'yicha yoki 1-sinfda bolalarga bilim berish bo'yicha pedagogik kengashlarni o'tkazadilar.

Maktabgacha tal'im tashkiloti bilan maktab o'rtasidagi aloqaning amaliy vazifasi, shundan iboratki, bir tomondan, o'qituvchi bog'chaning tayyorlov guruxiga borib o'zining bo'lajak o'quvchilari bilan tanishib boradi, ikkinchi tomondan, tayyorlov guruxi tarbiyachilari, o'zlarining

sobiq tarbiyalanuvchilarini birinchi sinfda qanday o'qiyotganini o'rganib boradilar.

XULOSA: Bolalar maktabgacha tal'im tashkiloti bilan maktab o'rtasidagi uzviy aloqa samarali bo'lishi uchun quyidagi shartlarga amal qilish lozim. Bog'cha bilan maktab o'rtasidagi aloqa izchil amalga oshirilib borilishi, u uzoq muddatga mo'ljallangan bo'lishi, amalga oshiriladigan ishlar, hal qilinadigan masalalar rejali tusda bo'lishi zarur.

Hamkorlik asosini birgalikda ishlash bo'yicha tuzilgan istiqbol rejasi tashkil yetib, unda o'zaro aloqaning bosh vazifasi, mazmuni, ish shakllari, vaqti, bajarish uchun javobgar shaxslar ko'rsatilishi lozim.

Maktab bilan maktabgacha tal'im tashkiloti yil davomida shunday aloqa

o'rnatib borishi natijasida ta'lim-tarbiyaviy ishlar yaxshi natija beradi.

Bolalarni maktab o'quvchilariga yaqinlashtirish shakllari ham xilma-xil maktabga yekskursiya uyushtirish, sinf xonasiga, kutubxona, bayram yertaliklari o'tkazish va boshqalardir.

Rejalar aniq, mazmunli bo'lsa va og'ishmay amalga oshirilib borilsa, birgalikdagi ishlar bo'yicha istalgan natijalarga, muvaffaqiyatlarga yerishish mumkin. Bu yesa bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda, ularning maktabda qiynalmay o'qib ketishlarida yaxshi samara beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 29 dekabrda "2017-2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2707-sonli Qarori. O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 2017.
2. Xasanboyeva O.U. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi T.: Ilm ziyo. 2012
3. Q.Shodiyeva "Maktabgacha yoshdagi bolalarni to'g'ri talaffuzga o'rgatish" T., - "O"qituvchi" 1995y.
4. "Bolajon" dasturi. -T.: 2010.
5. O.Xasanboeva va boshq Oila pedagogikasi T.: "Aloqachi", 2007y.
6. Kushakova.G, Maktabdagi yoshdagi bolalarni tolerantlik ruhida 'tal'imlash , Arxiv Nauchных Publikasiy JSPI: 2020: Arxiv №58 (sciencye.i-yedu.uz, jspi.uz)
7. Kushakova.G, O'quvchilarda bag'rikenglik fazilatlarini shakllantirish metodikasi: Arxiv Nauchных Publikasiy JSPI: 2020: Arxiv №58 (sciencye.i-yedu.uz, jspi.uz)